

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I

Established

1893

TWO SECTIONS — SECTION I

РІК. II. Ч. 143. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 24 липня 1943. No. 143. Jersey City, N. J., Saturday, July 24, 1943. VOL. II.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.

• Тел. „Свободи“: ВЕрген 4-0237—4-0807

THREE CENTS in the United States of America

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. У. Н. Союзу: ВЕрген 4-1016

FIVE CENTS elsewhere.

Робітничі Організації Домагаються Велютних Цін

ВАШИНГТОН. — Вільям Грін, президент Американської Федерації Праці, Філіп Морей, президент Конгресу Промислової Організації СЮ, в товаристві п'яти інших представників зорганізованого робітництва відбули півтора-годинну конференцію з президентом Рузвелтом в Білому Домі. Вони поставили рішуче домагання, щоби цюфнути всяць до 14. вересня 1942 р., ціни в дрібнім розпродажу на все, що потрібне для звичайного вжитку людини. Вони покликалися на закон з 2. жовтня 1942 р., котрий передбачує такий поворот

цін, а також пригадали президентови його власні заяви в цій справі. В дальшій розмові згадані учасники конференції заявили, що зорганізоване робітництво не буде підтримувати стабілізації платень та цін, як це пропонує адміністрація, коли їх домагання не будуть сповнені.

Тому, що голова Бюра Адміністрації Цін Прентис М. Бравн є відповідальний за невиконання Акту 2. жовтня 1942 р., представники робітничих організацій заявили, що вони зажадають його усунення, коли він не змінить своєї політики.

КОМІТЕТ МАЙНЕРІВ ДОМАГАЄТЬСЯ ПОШИРЕННЯ ІЛІНОЙСЬКОЇ УМОВИ НА ВСІ МАЙНИ.

ВАШИНГТОН. — Тут відбулося засідання повного 200-членного комітету юнії Злучених Майнерських Робітників Америки в справі умови, заключеної між юнією й власниками копалень з Ілінойс. Комітет ухвалив покінчити з умовою між робітниками та власниками копалень в околиці Апалячійських гір, а зажадати поширення на всі ковальні умови з Ілінойс. Отже комітет домагається заплати за дорогу від вступу до копальні аж до місця праці і назад, і то від 24. жовтня 1938 р.

ВОЯКИ МАЮТЬ ПЛАТИТИ СВОЇ ДОВГИ.

ОЛБЕНІ (Нью Йорк). — Апеляційний суд підтримав судові рішення з Бронкс, що вояки в чинній службі мають платити довги, які вони затагнули перед тим, заки вступили до військової служби.

ГЕНЕРАЛ ЗГІНУВ У ЛЕТНИЧОМУ ВИПАДКУ.

Коло Сітки, на Алясці, скоїлася якась повітряна катастрофа, у котрій загинули генерал Вільям Апшер, командант корпусу маринарів, капітан Чарлс Падок, що колись був славним бігуном, та 5 інших осіб. Подобиць випадку ще не подано до публичного відома.

АЛІЯНТИ БОМБАРДУЮТЬ МОРСЬКУ БАЗУ НА ЯВІ.

Відділ чотири-моторових бомбовиків збомбардував Сурабаю, важну японську флотну базу на острові Яві, що колись належала до Голландії. Рейд замінний тим, що рейдові літаки мусіли відбути на нього подорож 2,400 миль,

НІМЦІ ОГРАНИЧУЮТЬ СЛОВАКАМ ПРАВА.

ЦІРІХ, (Швайцарія), (ОНА). — Як німці розгромили Чехословаччину, то Карпатську Україну віддали мадярам, а з Словаччини створили окрему марібнеткову державу. Словацькі квізлінги вислугувались німцям один перед другим, але згодом німці почали ліквідувати державні словацькі установи і заводити там своє власне право. Наприклад, німці приказали словакам скасувати політичні партії, завели спільний податок на военні потреби, вербували вояків до своєї армії і силою забрали до армії словацьких лікарів. Словацький вожд не міг кроку зробити без дозволу німців і ділав, як наймит. Що йому приказали, те він і робив. Словацькі націоналісти, які дуже розбивалися за своєю державою — вже мають досить і хотілиби якось викрутитися від самостійності, але не мають як. Гітлерівці сіли їм на карк і, як доносять останні видання німецьких газет, ограничили словацьку державну раду до дванадцять людей. Кажуть, що через сварки словацьких державників не можна було робити ніякої позитивної праці і тому треба обмежити число урядовців.

Німецька преса часто висмівала словацьких міністрів і дипломатів та робила зауваження, що це дикий народ. Німецькі урядовці в Братиславі дивилися на словаків згори і не мали до них ніякої пошани. Словаки скаржились на таке трактування з боку німців, але з того нічого не виходило. Німці поведуться в Словаччині, як в себе дома. Вони чуються дійсними господарями і грабують край на всі сторони. Словаччина сьогодні зведена до німецької колонії.

АЛІЯНТИ ЗАНЯЛИ ПАЛЕРМО, СТОЛИЦЮ СИЦИЛІЇ

РОСІЙСЬКИЙ НАСТУП НА ОРЕД ПРОДОВЖУЄТЬСЯ.

За донесенням советського уряду, червона армія атакувала вже в десятому дні великої офензиви головні оборонні лінії Орела. За десять днів офензиви червона армія вбила 50,000 німців і взяла в полон 6,000.

Німецький комунікат говорить про нову російську офензиву в околиці Ленінграду.

АРГЕНТИНСЬКІ ПОЛЯКИ В ОБОРОНІ СТАРИХ ПОЛЬСЬКИХ ГРАНИЦЬ.

БУЕНОС АЙРЕС, (ОНА).

В Аргентині живе поважне число польських емігрантів. Вони мають тут свої великі організації, клуби, парафії і пресу. Як Гітлер напав і знищив польську державу, то поляки чулися дуже пригноблені, але на душі не падали. Багато польської молоді виїхало до Англії і вписалося до польської армії, котрій старші помагають грішми й пропагандою. Вони переконують світ, що як Гітлер буде побитий, то Польща повинна бути відбудована в її старих границях. На їх думку, советський союз мусить віддати полякам Західну Україну і Білорусь, бо це, кажуть, польські землі, без яких Польща не може бути Польшею.

Центральні польські організації в Аргентині вже почали велику активну діяльність відносно відбудови польської держави і спільними силами стремлять до того, аби то представники держав Південної Америки помагали полякам творити такусаму або й більшу Польщу, як була перед війною. У меморіалі до президента Аргентини звертають йому увагу, що поляки перші впали жертвою нацистського терору і просять його, щоби він не дозволив скривдити їх батьківщину. Польща не повинна страстити ні одної пяди землі. Таку саму петицію вислали поляки й до американського президента Рузвелта; дякують йому за велике співчуття до польського народу і просять, аби він вжив свого впливу і поміг полякам збудувати таку велику Польщу, яка існувала в 1939 році.

В Південній Америці вже довилася поважна пропагандивна польська література в еспанській мові.

—FOR VICTORY; BUY BONDS—

Американська сема армія, наступаючи в західній частині острова Сицилії просто без опору ворога, дійшла до порту Марсали, а одна її частина заняла Палермо, столицю Сицилії, положену на північній бережжю Сицилії, над Тиренським морем. Цим маневром перерізано Сицилію на дві частини, так, що західня ворожа армія і східна не може одна другій помагати.

Коло Катанії всеще йдуть завзяті бої між німецькими відділами й восьмою британською армією. Бритійці роблять постійні, хоча повільні, поступи.

БРИТАЙСЬКА ФЛОТА БОМБАРДУЄ ІТАЛІЙСЬКИЙ ПОРТ КРОТОНЕ.

Сильний відділ британських літаків і воєнних кораблів бомбардував у середу ранком важне італійське прибережне місто Кротоне, що лежить уже у власній Італії, усього 95 миль від головного порту італійської воєнної флотії Таранто. У цьому нападі літаки наперед збомбардували детунські майдани; потім до міста підплили воєнні кораблі й стали його острілювати. Поцілено хемічні фабрики й зчинено великі пожари.

СУБМАРИНА „ТРАЙТОН“ УТРАЧЕНА.

Департамент флотії записав американську субмарину „Трайтон“ між воєнні втрати.

„Трайтон“ уславився затопленням 11 японських кораблів до 3. травня.

МАСОВА ВТЕЧА НАСЕЛЕННЯ З РИМУ.

До Берна, в Швайцарії, приходять вісти, що вихід цивільного населення з Риму після першого бомбардування досягає масової величини. За деякими заподаннями, за один день виходить з міста 150,000 осіб. Припускають, що це число ще далі зросте, бо кожного дня в Римі гудуть алярми сирен. Більшість цих людей прямує на північ.

У Римі тимчасом рух на вулицях ще далі поважно терпить внаслідок рейду. Багато трамвайних ліній не має руху, бо вони діставали електричний струм з дротів, які йшли через збомбардовані вулиці. Залізничий дворець Терміні ще не працює. До міста уряд стягає відділи робітників для прочищення румоквищ.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Перемоги за Границею, а Дома?

Коли аліантські збройні сили добувають перемоги на різних фронтах, урядники в Вашингтоні надиво з того приводу дуже не віватують, але більше журяться домашнім фронтом.

Заступник секретаря війни Патерсон каже, що програма доставки для військових частин у червні остається на 2 проценти поза квоту, а на 5 процентів поза червневу квоту.

Генерал Маршал, начальник штабу, остерігав конференцію губернаторів, що наші перемоги покищо були розмірно малі та що перед нами ще стоять поважні завдання. Він осудив наглу хвилю оптимізму, що заставляє публіку думати, що ми вже зробили все потрібне.

Доналд Нелсон, президент Ради Военної Продукції, заявив

при одній нагоді, що коли Америка справді хоче виконати програму 1943 року, то промисли мусять узятися добре до роботи. Чарлз Нелсон, віцепрезидент тої Ради, каже, що доспіхи сицилійської кампанії поширили в народі безосновні добрі надії. Якщо Америка має відносити справжні великі перемоги, її збройні сили мусять мати постійну доставку воєнних матеріалів.

У тому самому тоні говорив адмірал Горн, називаючи безосновний оптимізм найбільшою перешкодою для воєнного успіху. Секретар флоту Накс заявив: „Нема нічого гіршого для остаточної перемоги понад поширення думки, що кінець війни вже близько”.

Америка може програти війну, якщо вона не зверне уваги на ці остороги.

А ПІСЛЯ СИЦИЛІЇ ЩО?

В аліантських руках уже наїшла більша частина Сицилії. Бритійські й американські війська наступають скоро вперед. Як кажуть самі полководці, захоплення острова відбувається шорше, ніж заповідали найбільші оптимісти. Головною причиною скорості наступу є брак воєнного духа в італійців. З уваги на те повне заняття Сицилії є тільки питанням часу.

Це відразу насуває питання: А що далі?

Відповідь на нього дає видана в минулий вівторок прокламація генерала Айзенговера, начальника аліантських військ, до італійського народу.

„Аліантські сили” каже генерал в імені американського й британського уряду, „окупають італійську територію. Вони роблять це не як вороги італійського народу, але як неминучу частину своєї війни за знищення німецького зверхника над Європою”.

„Іх ціллю є визволити народ Італії з фашистського режиму,

а потім повернути Італію як вільну державу.

„Аліантські сили не мають наміру змінити або підірвати традиційних законів або звичаїв італійського народу. Однак вони зроблять усе потрібне, аби знищити фашистську систему, яку територію вони не заняли... Аліантські уряди зроблять кроки, аби здержати виконання законів, що упосліджують людей за їх національність, колір або віру. Свобода віри буде підтримана, і буде повернена свобода слова й преси, на стільки це не перешкоджає військовим інтересам”.

Ця програма сама собою представляє революцію, від фашизму, бо вона представляє вживання сили не для поневолення вільного народу, а для його визволення. Прокламація Айзенговера показує, що Аліанти хочуть дати народови можливість відродити національного духа, аби він самий скинув зо себе ярмо фашизму.

НАСТРОЇ СЕРЕД УКРАЇНЦІВ УГЛЕКОПІВ У ПЕНСИЛВЕНІ.

Антін Маланчук, організатор У. Н. Союзу, що кілька неділь перебував в околицях твердого вугілля, недалеко Скрантону, Вилксбері та Гейзелтону, подає про життя й настрої українців в тих околицях:

Багато родин живе в нужді, не зважаючи на налагодження страйку майнерів. Майнери не мають тепер спромоги заробляти так, як було давніше, бо майни в багато закопах вже вичерпані. Отже вугля перемішане зо скалами, а

треба посвятити багато часу, щоб його вичистити. Таксамо майнери мусять платити за динаміт та інші майнерські прилади. Новий податок дуже обнизив вартість майнерських заріbkів.

Доми майнерів пустіють. Коли вони славилися великими родинами. Тепер хлопці пішли на війну, а дівчата йдуть на зарібки в інші околиці, переважно до Нью Йорку. Старші не мають сили працювати. Дехто з них живе на ласці уряду, а дехто помагає собі годівлею курей та плеканням городини. Багато

майнерів терпить на астму.

Нарід свято вірить в перемогу Америки; тому, що кожен має синів при армії, кожен бажає собі скорого покінчення війни. Народне життя пригасло, бо брак провідників. Українці радо беруть участь в міжрасових американських імпрезах і радо жертвують на ЮСО, Ам. Червоний Хрест, купують бонди то що і за це дістають признання. Влада відноситься до них з пошаною і нема ніякого цькування, як це було слідно в початках війни.

Релігійний рух процвітає як усе, але з нагоди війни ще скрипався. Очевидно, що старші в церквах переважають, бо молоді обмаль.

ХОЛМЩИНА Й ПІДЛЯШША.

Польські американські газети покликаються на українські газети в німецькій займанщині та критикують старання українців дістати владу на культурному та церковному полі у свої руки. З цієї критики можна довідатися такі факти:

Після заняття Підляшша й Холмщини німцями провідники української православної церкви в давній Польщі повели акцію за освідомлення населення цих земель. Вони дістали у свої руки православні церкви, що їх свого часу польська влада повідбирала місцевому населенню й віддала полякам на римо-католицькій святині. Після того введено в православних церквах українську мову на місце польської, а також навчання релігії. Створено сотки нових шкіл та діточих садків з українською мовою. Платню учителям дає уряд. Газети: „Краківські Вісті” та „Рідна Земля” переповнені відомостями про поступ в українізації Підляшша. Молодь іде на роботу в Німеччину, а старші, що не хочуть принорочитися до нового ладу, ідуть до концентраційних таборів.

ПЕРЕКЛАДИ МАКСИМА РИЛЬСЬКОГО НА МОСКОВСЬКУ МОВУ.

Газета Русское Обозрение, що виходить у Шікагу, помістила переклад вірв української поезії укладу Максима Рильського на московську мову. Перекладів довершив Борис Турганев. Дух в поезіях Рильського боевий-советський.

ДІСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ**ПОТРІБНО ГОСПОДІНІ**

в середнім віці, на постійну посаду в домі на контрах, 21 миля від Нью Йорку. Добра платня. 138-Телефонуйте UNion 3-1112

Д-Р С. ЧЕРНОВ

● Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
● Аналіза крові для подружого свідства.
● Гемороїди й желізки лікується без операції.
223 SECOND AVENUE, cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14.
GRamercy 7-7697
Офісові години: денно від 10 до 7. В неділі: офіс зачинений.
Жінка-доктор до обслуги.
X. & флюоросков. — Екзамінація \$2.00.

ДМИТРО ЧУТРО МІЖ МАДЯРАМИ.

Звісний між українцями імпресаріо Дмитро Чутро, що між ін. виставив по українськи Мазепу, а по англійськи Запорожця за Дунаєм, пописується у Клівленді між мадярами. Там він виставив 27. червня мадярську балетну драму Делібаб під покровом Американсько-Мадярського Жіночого Комітету. Він теж утримує балетну студію між американцями мадярського роду.

МИРОН ЛИТВІН І СИН**УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ**

Обслуга щира і чесна
383 Morris Avenue,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребамі по ціні так
низькій як \$150.
ОБСЛУГА НАКРАЩА
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 East 5th St.,
NEW YORK CITY
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ Й ОКОЛИЦЮ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. MARKET 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Занимаєсь похоронами
В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 Prospect Avenue,
(cor. E. 155 St.)
BRONX, N. Y.
Tel.: MElrose 5-6577

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН
І вище
ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN
FUNERAL HOME
433 STATE STREET,
PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646